

Mottakere av rundskrivet: (sett kryss)

- Sdir : Sjøfartsdirektoratet
- A: 16 spesielt bemyndigete arbeidskontorer
- U: Utvalgte utenriksstasjoner
- P: Produsenter av utstyr evt. undergrupper
- OFF: Offshorerederier / plattformsejere / operatører
- Hov Hovedorganisasjoner
- H.i. Høringsinstanser
- Andre:

Nr.:

Dato: 22. desember 2011

Saksnr.: 201124557/LBU

Opphever: Forskrift 9. mai 2003 nr 687

Referanse til: Regler for passasjer- og lastekip, 2011, side 1058

Rundskrivet innføres i egen tabell i regelverkssamlingen og oppbevares til neste regelverkssamling.

FORSKRIFT OM KVALIFIKASJONER OG SERTIFIKATER FOR SJØFOLK

Innledning

Sjøfartsdirektoratet har fastsatt ny forskrift om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk som trer i kraft 1. januar 2012. Forskriften erstatter forskrift 9. mai 2003 nr 687 om kvalifikasjoner om kvalifikasjonskrav og sertifikatrettigheter for personell på norske skip, fiske- og fangstfartøy og flyttbare innretninger som oppheves fra 1. januar 2012.

Forskriften gjennomfører endringene i den internasjonale konvensjon om opplæring, sertifikater og vakthold for sjøfolk (STCW) som ble vedtatt i Manila 2010. Endringene i konvensjonen trer i kraft 1. januar 2012 med overgangsregler fram til 1. januar 2017. I tillegg til å gjennomføre konvensjonsendringene har direktoratet oppdatert andre krav i forskriften.

Utkastet til ny forskrift om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk var på høring 25. august til 25. november 2011. Oversikt over høringsinstanser og innkomne innspill framgår av vedlagte høringsmatrise. Matrisen gir også oversikt over endringer som er gjort i forhold til utkastet som var på høring.

Om sikringsemner i grunnleggende sikkerhetskurs

I høringen foreslo Sjøfartsdirektoratet at emner i sikring som nevnt i STCW- konvensjonen regel VI/6 ble inkludert i grunnleggende sikkerhetskurs, jf. utkastet § 9. Forslaget var et resultat av det direktoratet oppfattet som et ønske fra næringen, blant annet for å sikre fleksibilitet og mobilitet for sjøfolkene. Inkludering av sikringsemner i grunnleggende sikkerhetskurs ville dessuten få den følgen at sjøfolkene fikk et dokument mindre å ta med seg om bord. Det er kommet to innspill til denne delen av forslaget i høringsrunden. Norges Rederiforbund mener innlemmelse av sikringsemner i sikkerhetskursen innebærer en norsk særordning som medfører at sjøfolk som ikke trenger kompetanse innen sikring likevel pålegges opplæring i dette emnet. Sjøoffisersforbundet mener på sin side at blant annet innlemmelse i sikkerhetskursen sparer næringen for papirarbeid og gjør det lettere å ha oversikt over sjøfolkenes kompetanse.

Etter STCW-konvensjonen regel VI/6 er det bare krav om opplæring i sikring for sjøfolk som skal tjenestegjøre på skip som omfattes av ISPS-regelverket. Hvilke skip som omfattes av ISPS-regelverket framgår av forskrift 22. juni 2004 nr 972 (sikkerhetsforskriften) § 1.

Sjøfartsdirektoratet ser at inkludering av sikringsemner i grunnleggende sikkerhetskurs vil medføre at enkelte sjøfolk får opplæring i emner som ikke er pålagt etter konvensjonen. Samtidig

ser direktoratet sjøfolkenes behov for å redusere antall dokumenter som skal bringes om bord og kunne framlegges for kontroll. Direktoratet har derfor tatt ut sikring fra de obligatoriske emnene i sikkerhetskurset. Samtidig har direktoratet tatt inn mulighet for sjøfolk som har gjennomført sikringsopplæring til å få utstedt kompetansesertifikat for hhv dekk og maskin, samt ferdighetssertifikat hhv matros, motormann og skipselektriker, som dekker kompetansen som følger av STCW-koden tabell A-VI/6-1 og A-VI/6-2. Se forskriften §§ 23 tredje ledd, 34 tredje ledd, 37 fjerde ledd, 43 tredje ledd og 45 fjerde ledd.

Denne løsningen innebærer noe mer arbeid for Sjøfartsdirektoratet når kompetanse- og ferdighetssertifikater skal utstedes, men vi anser likevel løsningen som mest hensiktsmessig fordi krav om kvalifikasjoner innenfor sikring på denne måten ikke blir krevd utover det som følger av konvensjonen, samtidig som sjøfolk som har sikringskvalifikasjoner kan få disse inkludert i sertifikatet sitt.

Vilkår for vedlikehold av sikkerhetskompetanse om bord

STCW-konvensjonen åpner for at deler av sikkerhetskompetansen kan vedlikeholdes om bord. I utkastet foreslo Sjøfartsdirektoratet å ta inn denne muligheten i forskriften, men slik at den var begrenset til sjøfolk som tjenestegjør på skip som har ISM-sikkerhetsstyringssystem. Bakgrunnen var at det sikkerhetsstyringssystemet godkjennes og revideres av Sjøfartsdirektoratet. Slik skulle etterrettelighet i dokumentasjonen for sjøfolkenes vedlikehold av sikkerhetskompetansen sikres. Hensikten med å kunne vedlikeholde deler av sikkerhetskompetansen om bord er at en da bare trenger et oppdateringskurs av begrenset omfang.

Flere av høringsinstansene er negative til at adgangen til å vedlikeholde sikkerhetskompetanse om bord knyttes opp til ISM-systemet. De viser blant annet til at det vil være store grupper sjøfolk som da ikke får adgang til å vedlikeholde kompetansen om bord. Sjøfartsdirektoratet har tatt disse innvendingene til følge, og krever i stedet at sjømannen må kunne dokumentere at kompetansen er vedlikeholdt gjennom tjeneste på skip som har sikkerhetsstyringssystem. Sjøfartsdirektoratet må kunne be om at dokumentasjonen framlegges. Skulle det vise seg at vedlikeholdet eller dokumentasjon for vedlikehold om bord ikke er tilstrekkelig, risikerer sjøfolkene at vedlikeholdet av sikkerhetskompetanse om bord ikke godkjennes med den følge at fullt oppdateringskurs må gjennomføres for å fornye sertifikatet.

Utdannings- og opplæringsinstitusjoner

I forslaget til ny forskrift foreslo Sjøfartsdirektoratet at utdannings- og opplæringsinstitusjoner i samsvar med STCW-konvensjonen skal ha et kvalitetssystem godkjent av Sjøfartsdirektoratet og sertifisert av anerkjent classeselskap. Flere av høringsinstansene, særlig høyskoler og fagskoler, har innvendinger mot dette og viser blant annet til at de er underlagt krav fra NOKUT.

Sjøfartsdirektoratet har endret kravet om sertifisering av anerkjent classeselskap til sertifisert etter anerkjent standard. Videre viser direktoratet til at blant annet skoler som er underlagt krav fra NOKUT kan få unntak fra kravet om sertifisering etter bestemmelsens siste ledd.

Direktoratet har også etter innspill blant annet fra en rekke utdanningsinstitusjoner tatt inn i § 14 at instruktører i utdannings- og opplæringsinstitusjoner som alternativ til å ha (hatt) sertifikat minst på nivå med funksjonene det gis opplæring i, kan ha kompetanse på høyere utdanningsnivå. Direktoratet ønsker å legge til rette for best mulig utdanning av sjøfolkene.

Fagbrev som grunnlag for ferdighetssertifikat

En rekke høringsinstanser har kommet med innspill om at fagbrev også må kunne danne grunnlag for ferdighetssertifikat, for eksempel for matros og motormann. Konvensjonen krever at administrasjonen har kontroll over kriteriene som ligger til grunn for utdanning av sjøfolk. Slik ordningen med fagbrev er innrettet i dag, har ikke direktoratet kontroll over kriteriene for fagbrev.

Fram til det eventuelt foreligger et forpliktende samarbeid, kan derfor ikke fagbrev alene danne grunnlag for ferdighetssertifikat etter forskriften.

Fritidsskippersertifikat

I forslaget foreslo direktoratet å videreføre kravene til fritidsbåtskippersertifikatet med en endring – det nye sertifikatet skulle gi anledning til å føre fritidsfartøy med største lengde opptil 24 meter. Blant annet basert på innspill i høringsrunden er lengden endret fra største lengde til skroglengde. Dette er i samsvar med angivelsen av størrelse i forskrift 20. desember 2004 nr 1820 om produksjon og omsetning av fritidsfartøy mv. Fritidsfartøy har som oftest ikke målebrev, og direktoratet legger derfor til grunn at skroglengde er en størrelse som er lettere tilgjengelig enn største lengde. Dette er en fordel både for innehaver av fritidsskippersertifikat og fritidsbåtskippersertifikat, samt for myndighetene som skal håndheve reglene.

Navnet på det nye sertifikatet er bygget opp på samme måte som fiskeskippersertifikatene. Fritidsbåtskippersertifikatet gir etter den nye forskriften rett til å føre fritidsfartøy med skroglengde opp til 24 meter. Dette er gjort fordi man legger til grunn at forskjellen mellom bruttotonnasje 50 og skroglengde 24 meter ikke utgjør relevant forskjell i sertifikatkravet for fritidsfartøy.

Direktoratet ser i likhet med flere av høringsinstansene at det kan være behov for en gjennomgang av kravene til fører av fritidsfartøy. Endringer i kravene som ligger til grunn for utstedelse av sertifikatet må vurderes nærmere, og direktoratet kan derfor ikke fastsette slike endringer nå. Fritidsskippersertifikat og fritidsbåtskippersertifikat kan som tidligere også brukes i visse kommersielle sammenhenger, se for eksempel forskriften § 67.

Overgangsregler

Det er fastsatt overgangsregler fram til 1. januar 2017. De generelle overgangsreglene framgår av forskriften § 96. Generelt kreves ferdighetssertifikater fra 1. juli 2013, og kompetansesertifikater fra 1. januar 2017. Dette er innenfor konvensjonens egne overgangsbestemmelser, og innebærer en viss tid for næringen til å tilpasse seg de nye kravene.

For den som tjenestegjør som maskinsjef på fartøy med framdriftskraft mellom 750 og 1500 kW i fartsområde 3 og 4 med maskinoffisersertifikat klasse 4 er det i § 95 tatt inn en egen overgangsbestemmelse. Disse kan etter § 95 annet ledd får utstedt kvalifikasjonsbevis. I forskriften § 93 er det tatt inn overgangsregler for sjøfolk på fiskefartøy og ikke-sjøgående skip under 25 bruttotonn, mens § 94 inneholder overgangsregler for skipsfører på fiskefartøy med største lengde mellom 10,67 og 15 meter.

Endringer i andre forskrifter

Den nye forskriften om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk utløser behov for endringer i en rekke andre forskrifter. Disse endringene var tatt med i utkastet som var på høring. Sjøfartsdirektoratet fastsetter disse endringene i en egen endringsforskrift.

Lars Alvestad
fung. sjøfartsdirektør

Haakon Storhaug
fung. avdelingsdirektør regelverk og
internasjonalt arbeid

Vedlegg: Forskrift om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk inkludert vedlegg
Høringsmatrise